

Ֆինանսական կայունության հաշվետվություն (2008թ. տարեկան)

2009-04-29

«Ֆինանսական կայունության հաշվետվությունում» ներկայացված են Հայաստանի ֆինանսական համակարգի կայունությանը սպառնացող հավանական ռիսկերի գնահատումը և ֆինանսական համակարգի՝ այդ ռիսկերը չեզոքացնելու կարողությունը: Հաշվետվությունում ներառված ՀՀ մակրոտնտեսական միջավայրի և ֆինանսական համակարգի վերլուծությունների վերաբերյալ առավել մանրամասն տեղեկատվությունը հրապարակվում է «ՀՀ ԿԲ տարեկան հաշվետվություն», «Գնաճի հաշվետվություն», «ՀՀ ֆինանսական համակարգը. զարգացումը, կարգավորումը, վերահսկողությունը» պարբերականներում:

ՆԱԽԱԲԱՆ

Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի հիմնական խնդիրը գների կայունության ապահովումն է, ինչն անմիջականորեն կապված է ֆինանսական կայունության խնդրի հետ, քանի որ ֆինանսական համակարգի լուրջ խաթարումները կարող են խոչընդոտել դրամավարկային քաղաքականության իրականացմանը և վերջինիս արդյունավետությանը: Միևնույն ժամանակ, մակրոտնտեսական, դրամավարկային կայունությունը նպաստում է ֆինանսական կայունությունը խաթարող ռիսկերի նվազեցմանը: Հայաստանում ֆինանսական կայունության ապահովման պատասխանատու մարմինը ՀՀ կենտրոնական բանկն է, ինչը ամրագրված է նաև «Հայաստանի Հանրապետության կենտրոնական բանկի մասին» ՀՀ օրենքով:

Ֆինանսական կայունությունը կարելի է բնորոշել որպես պայմանների այնպիսի համակցություն, որի դեպքում ֆինանսական համակարգը, այն է՝ ֆինանսական հաստատությունները, շուկաները և շուկայի ենթակառուցվածքները միասին ունակ կլինեն դիմակայելու հավանական ցնցումներին ու անհավասարակշռություններին՝ այդ կերպ նվազեցնելով ֆինանսական միջնորդության խափանումների հավանականությունը: Ֆինանսական կայունության ապահովումը ենթադրում է ֆինանսական միջոցների՝ խնայողությունից ներդրում դառնալու փուլում ռիսկերի հիմնական աղբյուրների, ֆինանսական ռիսկերի ոչ ճիշտ կառավարման, ակտիվների գների ձևավորման անարդյունավետության բացահայտում: Ռիսկերի և անկայունությունների բացահայտման առումով ֆինանսական կայունության մոնիտորինգը կրում է անընդհատ բնույթ և նպատակ ունի բացահայտելու ոչ միայն

ռիսկերի աղբյուրները, այլև այդ ռիսկերի հետագա զարգացման հավանական ուղղությունները:

Ֆինանսական կայունության հաշվետվության հրապարակման հիմնական նպատակը ՀՀ ֆինանսական համակարգի կայունության ապահովման խնդիրների մասին ֆինանսական հաստատությունների, բնակչության տեղեկացվածության բարձրացումն է: Ռիսկերի աղբյուրների և ֆինանսական կայունության խոցելիության վերաբերյալ տեղեկատվության տրամադրումը նպատակ ունի նաև կանխարգելել ֆինանսական անհավասարակշիռ վիճակները, ճգնաժամերը:

Ֆինանսական կայունության այս հաշվետվությունում փորձ է արվել գնահատելու ՀՀ ֆինանսական համակարգի կայունությունը երկու ուղղություններով. առաջինը՝ մակրոտնտեսական գործընթացներին ֆինանսական համակարգի միջնորդավորման արդյունավետության գնահատումն է, և երկրորդը՝ բուն ֆինանսական համակարգի կայունության, ռիսկերը չեզոքացնելու, մեղմելու ունակության գնահատումը: Հաշվետվությունում ներկայացված են մակրոմիջավայրում և ֆինանսական համակարգում դրսևորված ռիսկերը, դրանց հնարավոր ազդեցությունը տնտեսության ու ֆինանսական համակարգի բոլոր հատվածների զարգացումների վրա:

ՀՀ ֆինանսական համակարգի ակտիվների ավելի քան 90%-ը կազմում են առևտրային բանկերի ակտիվները, և այս տեսանկյունից ՖԿ հաշվետվությունում առանձնահատուկ ուշադրություն է դարձված բանկային համակարգի ռիսկերին ու զարգացման ուղղություններին: ՀՀ ֆինանսական համակարգի մյուս երկու բաղադրիչները՝ ֆինանսական շուկաները և ենթակառուցվածքները, որոշ դեպքերում փոքր կշիռ ունեն ֆինանսական համակարգում, որոշ դեպքերում էլ բավականաչափ զարգացած չեն, որ նշանակալի ազդեցություն ունենան ֆինանսական կայունության վրա:

Կենտրոնական բանկը 2008 թվականին ծավալուն աշխատանքներ է իրականացրել հակաճգնաժամային միջոցառումներ մշակելու, ֆինանսական համակարգի վրա ճգնաժամի բացասական ազդեցությունները մեղմելու ուղղությամբ: Առավել հաճախակի և մանրամասն մոնիտորինգ է իրականացվել ոչ միայն առանձին ֆինանսական հաստատությունների ռիսկերի ուսումնասիրության, այլ նաև երկրի ընդհանուր ֆինանսական համակարգի զարգացումների, ռիսկերի և կայունության խոչընդոտների բացահայտման նպատակով: Մշակվել են սթրես-սցենարներ՝ տարաբնույթ ճգնաժամային իրավիճակներում ֆինանսական հաստատությունների ռիսկերը նույնականացնելու և դրանց գծով վնասները գնահատելու համար: Սթրես-սցենարների արդյունքները պարբերաբար թարմացվել են, հավանական ռիսկերի

մակարդակը մշտական մոնիտորինգի է ենթարկվել:

2008 թվականին Կենտրոնական բանկը մշակել է ճգնաժամային իրավիճակներին արձագանքելու ծրագրերի փաթեթ, որտեղ հստակ սահմանվել են հակաճգնաժամային գործիքների տեսակները, դրանց կիրառման նախապայմանները, գործողությունների հերթականությունն ու պատասխանատու օղակների խնդիրները: Օրենսդրական փոփոխությունների միջոցով նախատեսվում է երկարաձգել առևտրային բանկերի ֆինանսական կայունության պահպանման նպատակով Կենտրոնական բանկի կողմից ներարկվող ֆինանսական միջոցների ժամկետայնությունը:

2008 թվականի առաջին կիսամյակում, երբ տնտեսությունում գերակշռում էին արտաքին գնաճային ճնշումները, դրամավարկային քաղաքականությունն ուղղված էր գների կայունության ապահովմանը: Մինչդեռ երկրորդ կիսամյակում, երբ մի կողմից կտրուկ թուլացել էին արտաքին գնաճային ճնշումները, սկսել էին դրսևորվել միջազգային տնտեսական ճգնաժամի ազդեցության առաջին նշանները տնտեսության իրական հատվածի և ֆինանսական համակարգի վրա, ԿԲ քաղաքականությունը ուղղված էր նաև ֆինանսական համակարգի կայունության ապահովմանը: Կապիտալի և ֆինանսական միջոցների ներհոսքի դանդաղման պարագայում դրամի արժեզրկման ձևավորվող սպասումները լարվածություն էին առաջացրել արժութային շուկայում, և Կենտրոնական բանկը, նախապատվությունը տալով առևտրային բանկերի ֆինանսական կայունության ապահովմանը, համեմատաբար ակտիվ միջամտություն է ունեցել արժութային շուկայում: Հաշվի առնելով համաշխարհային շուկաներից գնաճային ճնշումների թուլացումը՝ տարեվերջին Կենտրոնական բանկը 0.5 տոկոսային կետով նվազեցրել է ռեպո տոկոսադրույքը, թեև տարվա ընթացքում վերջինս շարունակաբար բարձրացվում էր: Քաղաքականության ուղղվածության այս ճկուն անցումը հնարավորություն է տվել ապահովելու և՛ գների թիրախային ցուցանիշը, և՛ համաշխարհային տնտեսությունից ՀՀ ֆինանսական համակարգ ներթափանցած ռիսկերի ազդեցության որոշակի մեղմացումը:

2009 թվականի մարտին ՀՀ կենտրոնական բանկը դադարեցրել է ՀՀ դրամի արժեզրկումը զսպելու նպատակով արտարժույթի վաճառքը արժութային շուկայում, որի արդյունքում ՀՀ դրամն արժեզրկվել է մոտ 22%-ով: Այս որոշումը կայացվել է՝ հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ ՀՀ բանկային համակարգը նախորդող հինգ ամիսներին կարողացել էր նախապատրաստվել դրամի արժեզրկմանը հաջորդող հնարավոր ցնցումներին, զգալի ավելացրել էր սեփական կապիտալը, միջոցներ էր ձեռնարկել ակտիվների և պարտավորությունների արժութային կազմի վերադասավորման ուղղությամբ: Արդյունքում, բանկային համակարգը կարողացել է սպասվածից քիչ կորուստներով դիմակայել ՀՀ դրամի կտրուկ արժեզրկմանը:

բանկային համակարգի վնասը, ընդհանուր կապիտալի համեմատությամբ, կազմել է ընդամենը 2.0%:

[Ֆինանսական կայունության հաշվետվություն \(2008թ. տարեկան\)](#)